

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 500, za četrt leta Din 1500, za pol leta Din 3000; za inozemstvo Din 700 (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na uprave Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelak, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Združeni papirničarji ~ Združenim papirnicam.

Kolektivna delovna pogodba.

Pod številko 1490/28 od 17. julija 1928 je Jugoslovanska strokovna zveza po zaslusanju delavstva Združenih papirnic Vevče, Goričane in Medvode in po soglasnem sklepu vseh obratnih zaupnikov od 15. julija predložila družbi predlog za novo kolektivno pogodbo za vse družbine obrate z željo, da družba povabi J. S. Z. in obratne zaupnike na razgovor tako, da bi mogla nova pogodba stopiti v veljavo najkasneje dne 1. septembra 1928. Osnutek nove pogodbe so podpisali: Karel Pintar za Vevče, Matevž Kajzer za Medvode in Valentin Škulj za Goričane. Za J. S. Z. pa Jože Rutar in Ivan Gajšek.

Izzivalno vmešavanje »Zveze industrijev«.

»Združene papirnice Vevče-Goričane-Medvode« so predlog »Jugoslovanske strokovne zveze« odstopila v vpogled — »Zvezi industrijev«. Že 20. julija 1928 odgovarja ta med drugim:

1. Da je sedaj vsak razgovor(!) o splošnem povišanju delavskih mezd nemogoč.

2. Da pogodba določa daleč idoče določbe načelnega značaja in »nove« ugodnosti za delavstvo, bremena pa za družbo.

3. Da spadajo poedine določbe v zakonodajo(!), ne pa v kolektivno delovno pogodbo!

4. Da iz teh razlogov predlog ne more tvoriti osnove za razgovor med delavstvom in podjetjem.

Papirnice klonijo pred diktatom »Zveze industrijev«.

Že z dne 21. julija 1928 so odgovorile J. S. Z. tudi »Združene papirnice«. V bistvu seveda isto kot »Zveza industrijev«, le da so svoj odgovor razvile bolj podrobno. Iz tega razgovora je razvidno samo tole:

1. Da kapitalistični mogoteci slovenskih papirnic sploh nočejo slišati o kaki novi za delavstvo ugodnejši kolektivni pogodbi, boječ se za svoje profitarke žepce, ne pa za prosphe papirne industrije.

2. Da pa ta svoj strah skrivajo za advokatske knife, ki so pa tako otročji, da se sploh čudimo, kako jih morejo navajati ljudje, ki se smatrajo za resne.

Možat odgovor »Jugoslovanske strokovne zveze«.

Po sklepu svojega načelstva je J. S. Z. dne 25. julija 1928 pod številko 1562/28 G-M odgovorila »Združenim papirnicam« sledeče:

»Usojamo si potrditi prejem Vašega dopisa z dne 21. julija t. l. in Vam pojasniti, da smo še enkrat temeljito proučili svoj osnutek nove kolektivne pogodbe za delo v Vaših papirnicah, ga primerjali z vsemi v Sloveniji veljavnimi zakonitimi predpisi in smo ugotovili, da nismo v nobeni točki obšli nobene zakonite prisilne norme, ampak, da smo v okviru zakonitih določil vnesli nekatera določila, ki so prepuščena pogodbam in dogovorom.

Na posamezne točke Vašega dopisa pa odgovarjamo sledeče:

Naš osnutek:

1. predvideva nekoliko povišanje dosedanjih delavskih mezd in akordnih postavk z ozirom na to, da se plače od leta 1924. niso povišale, dočim se je produkcija in gospodarska moč »Združenih papirnic« izdatno povišala.

2. Obrtnega reda pogodba ne preureja, ampak ga dopolnjuje, oziroma izpopolnjuje, kolikor obrtni red to prepušča pogodbam in dogovorom, oziroma v kolikor ne določa prisilnih norm.

3. Zakona o zaščiti delavcev, kolikor se tiče delovnega časa, ne izpreminja.

4. Izpopolnjuje v okviru zakona funkcije obratnih zaupnikov, kolikor je to za delavstvo in njih uspešno poslovanje nujno potrebno, česar zakon ne prepušča in predvideva plačila za zamujeni čas obratnih zaupnikov, v smislu zakonitih predpisov.

5. Predvideva reorganizacijo sedanjega podpornega fonda delavcev, v katerega podjetje že sedaj prispeva in ki se pri drugih podjetjih z nad 100 delavci že tudi snujejo po načrtu »Delavske zbornice«.

6. Ne predvideva oviranja podjetja, kar se tiče svobodnega nameščanja delavcev in vajencev, pač pa ureja to nameščanje tako, da so tudi interesi zaposlenega delavstva zaščiteni.

7. Predvideva obratna razsodišča, ki jih zakon nikjer ne prepoveduje, kvečjemu bi jih zakonodajci pozdravili. Ne predvideva nobene majoritete članov senata, ker pariteti predseduje neprizadet državni uradnik, ampak teži za mirnim sporazumevanjem brez nepotrebnih pravnih sodiščem.

8. Ne izpregleda, da je sedanji delovni red že odobren po pristojni oblasti, ampak predvideva revizijo sedanjega delovnega reda in je naravno, da stopijo tu v poštev prihajajoča določila v veljavo, ko pristojna oblast potrdi nov delovni red, za kar imamo že načelni pristanelek pristojne oblasti.

Z ozirom na navedeno, ne moremo izpreminjati predloženega osnutka, predvsem ne radi tega, ker smo mi v tem slučaju izvrševalci želja in zahtev celokupnega delavstva »Združenih papirnic«, katere moramo mi spravljati le v okviru možnosti, zakonitih predpisov in primerne oblike.

Kvečjemu bi lahko z izpremembo svoj osnutek postrili, ker smo naknadno prejeli še nekaj novih delavskih zahtev, katere smo pa odklonili, z ozirom na to, da je osnutek že vložen.

To, kar predvideva naš osnutek, je v veljavi že v mnogih obratih v naši državi, kjer pa še ni, se mora pa še uveljaviti.

Prosimo Vas, da vzamete to na znanje in nam čim prej sporočite čas in kraj razprave. — Z odličnim spoštovanjem. — Podpisi.

Zdaj molče kot grob!

Tako je tekla do sedaj upravičena pravda papirničarjev. Na odgovor J. S. Z. pa gospodje molče kot grob.

Papirničarji bodo pa že preskrbeli ključ, da se jim bodo odprla sicer tako zgovorna usta —

Političen pregled.

Slovinci rešujemo državo.

To, kar se godi letos, je prava pravcata kriza države. Politična in diplomatska orientacija srbijanskih politikov in strank je popolnoma odrekla. KDK pa hujska mase, hotoč ribariti v kalnem in v kalnem priti do oblasti. Kako zna vladati Pribičević, je v Trbovljah zapisano s krvjo in v Glavnjači s tuberkuloznimi bacili stotin delavskih zaupnikov in voditeljev.

Vsi merodajni činitelji so prišli do prepričanja (kralj in srbiski politiki), da more potegniti državni voz iz brezna samo najpoštenjša, čeprav stranka najmanjšega naroda, Slovenska ljudska stranka. Tako je: poštenost vedno zmaga.

Kaj bo? To-le: Slovinci še nikdar nismo nosili tolike odgovornosti kot danes in nismo za splošnost še nikoli toliko tvegali. Prepričani pa smo, da je naš dr. Korošec najbolj sposoben, da sedanjno najtežjo krizo, odkar obstoja naša država, s svojo dalekovidnostjo, poštenostjo in pomirljivostjo premaga in da jo bo z Božjo pomočjo tudi premagal v blagor države in vseh treh njenih narodov.

Pribičević in KDK izven zakona!

»Drugi jugoslovanski parlament« dne 1. avgusta 1928 v Zagrebu je zelo važen po svojih sklepih zlasti iz dveh razlogov:

1. Spričo dogodkov 20. jun. 1928 v Belemgradu je zanikal akt ujedinjenja od 1. decembra 1918 in sprejem ustave od 28. jun. 1921 ter se izrekel za revizijo ustave. K temu je reči to, da se pod Pribičevićim vodstvom, ki je in ostane liberalni centralist in vodi zdaj Hrvate v boju proti Srbom zgolj le iz maščevanja proti srbijanskim strankam, borba za ta cilj ne more izvojevati in da je zato treba drugih ljudi in drugih okolnosti.

2. Obenem pa je KDK zanikala belgrajski parlament, izjavila, da ne bo priznala zakonov, zlasti ne finančnih obveznosti. — To pa je upor zoper avtoriteto države kot take. Če bi bil položaj nasproten, bi bili Radičevci že vsi v luknji, PP-režim je pač dobro znan. Pribičević meni menda, da sme delati, kar hoče. Tu pa se bo zmotil. Slovinci smo vedno bili za državo, seveda za pravično urejeno, na podlagi istinite demokracije, demokratičnih enakopravnostnih pravic vseh njenih narodov in delov. A smo tudi izjavili, da se bomo zakonitim in parlamentarnim potom borili za zmago svojega stališča. To je razlika med SLS, SDS in KDK.

Deklaracija Korošceve vlade,

ki jo je podala v Belemgradu, je kratka, pomirljiva in — odločna. Napoveduje dolgo zasedanje parlamenta sedaj in jeseni. Vmes se bodo gotovo vodila veljavna pogajanja, da se doseže enkrat temeljit in definitivni sporazum in soglasje Srbov, Hrvatov in Slovincem, ki bi varoval državno enotnost, dajoč obenem vsakemu in vsem narodom te države, kar jim gre v smislu ljudske demokracije in samostojnosti v okviru celote.

Stališče škofa Šariča.

Vrhbosanski škof dr. Šarič (nomen est omen!) se je izjavil za politiko KDK, proti politiki dr. Korošca in naivno omenil da bo Radič ob svojem času že znal vrniti katoličanom milo za drago.

Tako je torej položaj težak, da si celo tak veljak ni na jasnem. Dr. Šarič naj bi bil raje molčal, če sam ne ve za politični kompas. Njegova izjava more biti katoličanom Jugoslavije samo v veliko škodo. Za nas je dovolj že to, da jo hvali celokupni hrvatski židovski-svobodomiselniki. In še eno: Katoliška demokracija na

jugu šepa pri glavah. Tam si niso na jasnem. Kako naj potem pučkaši napredujejo?

Krščansko socialistično delavstvo ima čisto jasno opredeljeno smer. Cilj mu je prava ljudska država v smislu Krekovega programa, ki ga more izpeljati samo ljudska stranka pod vodstvom takega izrazitega krščanskega demokratičnega politika kot je dr. Korošec.

Našim mladim.

3. CERKVENI ČLOVEK.

Zgodilo se je nekje na večjem zborovanju kršč. delavske mladine, da je neki delavec pripovedoval med drugim, da je v njihovem kraju odločujoči društveni faktor, ki ne hodi ob nedeljah v cerkev. Razgovor pa se je vršil o tem, zakaj so kršč. socialisti slabši kot drugi kat. društveniki. Morebiti bi bil pravičen odgovor ta, ker hodijo ob nedeljah k službi božji.

Gre nam za bistvo vprašanja: v kakšnem razmerju stoji novi človek do Cerkev? Vprašanje je zastavljeno netočno, a je tem jasnejši odgovor. Ako potrebujem jaz kruh, grem k peku, plačam in imam »štruco« kruha. Ako potrebujem čevlje, grem k čevljarju, plačam in imam čevlje. To so materialne dobrine. Duhovne dobrine pa imajo svoj duhovni vir, ki se spaja z našo duhovnostjo. Ta vir je od Kristusa ustanovljena Cerkev, ki je moja duhovna lastnina in sem jaz njen člen in člen njene vidne ustanove. Zato je vse njeno neizmerno duhovno bogastvo moje in imam pravico in dolžnost, da se udeležujem teh njenih neusahljivih virov duhovne moči, ki sem jih potreben. Zato mi je zapoved Cerkev, da posečam nedeljsko službo božjo in se udeležujem vsakoletne spovedi in sv. obhajila, sveta zadeva mojega člena v njenem občestvu. V kolikor je duhovno življenje last moje boljše notranjosti, tako sem jaz toliko krščanski, kolikor sem cerkveni človek. Cerkev je meni učenica, vodnica v najintimnejših mojih odnošajih do Boga, do sveta, do bližnjega in do mojega lastnega srca. Ona je srednica milosti, ker ji je njen ustanovitelj s svojo žrtvijo na križu zapustil ta zaklad. V službo le tega je postavil Ustanovitelj duhovništvo, ki to posredovanje vrši z daritvijo sv. maše in s sv. zakramenti, ki ustvarjajo iz slabičev močne osebnosti. Zato teče naše življenje skozi Cerkev in ni naš oni, ki odklanja to zvezo, ki odklanja lepo življenje božjih in cerkvenih postav. Novi človek živi v najintimnejšem stiku s Cerkvijo. Njemu je notranja srčna zahteva, da mu je Bog blizu, da živi v Bogu. Le to mišljenje in življenje nas ustvarja krščanske socialiste, brez tega ostanemo zgolj materialisti, ki se ne smemo ozirati zgolj na posamezne pojave, ki se ne prilagajajo našim srčnim razpoloženjem, naša cerkvenost gre preko oseb in vidi povsod višji cilj in namen, ki nas dviga preko vsakdanjosti v lepoto naših src in duš. Cerkvenost zahteva od nas večkrat mnogo žrtev, ki pa jih ne smemo nikdar odkloniti.

Tine Rok.

† Štepan Radič.

Po sklepu lista je došla iz Zagreba vest, da je tam 8. avgusta ob 8.55 zvečer umrl g. Štepan Radič. Štepanu Radiču, ki je prvi organiziral hrvatsko kmetstvo in ga iztrgal iz oblasti madžarske gospode in hrvatskega buržujskega narodnjakarstva, kljub napakam, ki jih je ta veliki um delal, čast in priznanje ter neminljiv spomin tudi od strani slovenskega krščanskega socialističnega delavstva! — Njegovi rodbini in bratskemu hrvatskemu narodu pa naše globoko in iskreno sožalje!

Pristopajte kot člani k „Delavski založbi“!
Delež po 50 Din.
Kdor podpira skupno stvar, ta je rešitelj samega sebe in drugih.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Iz centrale

Vsem skupinam, zvezam in društvom v vednost in ravnanje sporočamo, da je bil na podlagi sklepa seje načelstva JSZ z dne 1. avgusta strokovni tajnik Ivan Gajšek z istim dnem razrešen svoje službe.
Načelstvo JSZ.

Celjsko okrožje

Celje. Jugoslovanska strokovna zveza v Celju vabi v petek zvečer vse tiste člane in članice, ki reflektirajo na zidavo delavskih hiš, na sestanek, na katerem poroča o predstojećem g. Mihelčič. Sestanek se bo vršil ob 7 zvečer. Vse, ki se nameravajo sestanaka udeležiti prosimo, da pridejo točno. G. Mihelčič bo poročal o zidavi cenenih delavskih hišic in o ustanovitvi Ljudske kuhinje v Celju.

Viničarski vestnik

Viničarski tabor se bo vršil v nedeljo 12. avg. 1928 na Gorici pri Sv. Petru pri Mariboru. Ob pol desetih sv. maša, potem zborovanje na prostem. 1. »Viničarski stan«; govori tov. Jože Košnik. 2. »Strokovna organizacija in njene naloge«; govori tov. Peter Rozman. 3. »Naša izobrazba in mladina«; govori tov. Semenič Andrej. Vabijo se vsi viničarji, viničarke iz bližnje in daljnje mariborske okolice.

Kamnoseško delavstvo

Ribnica na Pohorju. Ze dva meseca sta pretekla, odkar je bil v Josipdolu (Ribnica na Pohorju) razgovor med g. Lenarčičem kot lastnikom kamnoloma in inšpektorjem dela in strok. tajnikom JSZ na drugi strani, za ureditev nekaterih nedostatkov v podjetju, in sicer so to zahteve, v katerih delavstvo ne zahteva drugega, kakor red v upravi. Ponovno pribijamo: izplačila se začno šele ob 6 zvečer, čeravno se delo konča že ob 5 ter traja do 8 zvečer in še dalje. Predstavljajte si delavca, kateri ima 2—3 ure daleč domov in to po slabih cestah in v grapah, po katerih še pri belem dnevu težko pride. Dalje bolniški odtegljaji; ponovno se je ugotovilo, da se isti še vedno odračunavajo zaokroženo navzgor v škodo delavcev. Ako g. uradniki ne vedo koliko se sme odtegovati, naj si kupijo tabelo, katera stane samo 1 Din. — Torej niti pri tako malenkostni zahtevi ni razumevanja; pravzaprav to niso nobene zahteve. Mnenja smo, ako se nekaj pred inšpektorjem dela in zastopnikom organizacije obljubi, da bi se potem to tudi izvršiti moralo. Zato vprašujemo: Koliko časa bo še ostalo samo pri obljubah? Ali se sploh misli to vprašanje rešiti v zadovoljstvo delavcev? Opozorjamo inšpekcijo dela, da v tem oziru čimprej napravi red.

Cestarji

Maribor. V sredo 1. avgusta se je vršil sestanek skupine cestarjev okrajnega zastopa Maribor. Na predlog zastopnika

okrožja se je soglasno sprejel predlog, da se ustanovi pokojninski fond skupine cestarjev, po navodilih brošurice Delavske zbornice »Navodila za snovanje delavskih podpornih fondov«. — Okrajni zastop v Mariboru kot delodajalec se bo naprosil, da pri mesečnem obračunu začne od 1. sept. t. l. odtegovati vsakemu članu 10 Din, kateri se bodo nagajali na posebno knjižico pri I. delavski hranilnici in posojilnici v Mariboru. — S tem smo stopili korak naprej, položili smo temelj najvažnejšemu vprašanju t. j. starostnemu zavarovanju. Upamo, da bodo oblasti v tem oziru tudi v najkrajšem času nekaj ukrenile, da se naše starostno zavarovanje izvede ter nas reši negotovosti, v kateri danes živimo. — Cestar.

Kovinarji

Sv. Lovrenc na Pohorju. Občni zbor skupine kovinarjev pri Sv. Lovrencu na Pohorju se bo vršil v nedeljo 12. avgusta ob 9 dopoldne v dvorani g. Novaka s sledečim dnevnim redom: 1. Sprejem novih pravil; 2. volitev odbora in nadzorstva; 3. volitev delegatov za centralni občni zbor; 4. razno. — Prosimo, da se občnega zbora vsi udeležite. — Odbor.

Jesenice. Ker nas je glavni zaupnik pri K. I. D. dvakrat neosnovano napadel na javnem shodu in sestanku staroupokojevcem, zato je naša polna dolžnost, da mu tudi javno odgovorimo. Da se shod ni izvršil tako, kot je bil sklep konference obratnih zaupnikov v navzočnosti tajnika Del. zbornice Uratnika, leži krivda na glavnem zaupniku, ker je ta shod sklical brez, da bi obvestil druge organizacije. Za nedoslednost, ki jo je napravil sam, nas gre na tem shodu napadati, za kar je dobil že odgovor. Najgrša hudobija pa leži v tem, da si izbere za hujskanje proti nam revne staroupokojevcem ter izigrava nesrečo teh na naš račun. Pogodba, ki se nanaša na aprovizacijo od K. I. D. tem staroupokojevcem, je bila sklenjena z večino, kateri je bil duša takrat ravno sedanji — glavni zaupnik. Grožnje, ki jih bljuje na nas, so pa smešne, ker jih bomo lahko parirali tudi v slučaju splošne večine marksistov na Jesenicah, zato smo pripravljeni. Da pa si prilašča kot oseba razne morebitne uspehe v zadevi staroupokojevcem, mu pa povemo, da je zato izvoljen ne samo od marksistov, ampak tudi od nas in da je s tem sprejel tudi dolžnost, da dela kot glavni zaupnik, ne pa raznih specialitet izven tovarne. Ker pravi, da to dela kot socialist, naj si zapomni rek, ki ga je napisal Lasalle: **Resnica in pravica** proti vsakemu nasprotniku predvsem v proletariatu, je prava dolžnost moža. Zato je od pravega do namišljenega socialista velik skok. — Krščanski socialist.

Železničarski vestnik

Opozorilo. V ponedeljek, 10. septembra 1928 se bodo vršile volitve skupščinarjev in njih namestnikov za bolniško blagajno. Opozorjamo članstvo na te volitve in na dolžnost skupščinarjev, ki

bodo izvoljeni. Volitve so tajne in glasuje se po glasovnicah, ki se morajo zapечатiti v kuverto, kjer ni prav nobenega imena, ne žiga, ali česa drugega. Pravico voliti imajo vsi člani boln. fonda, ki dokažejo glasovalno pravico s članskim listom. Vsa natančnejša navodila prejmejo člani od svojih zaupnikov, kateri naj se pa za vse tozadevne informacije obrnejo takoj na centralni odbor Prometne Zveze v Mariboru.

Delovni čas po pisarnah. Direkcija v Ljubljani je odredila z razpisom št. 73, da se do izdaje posebnega pravilnika o ureditvi delovnega časa v zmislu zakona o drž. prom. osobju čl. 87 iz ekonomskega vidika s takojšnjo veljavnostjo uvede za administrativno, tehnično in manuelno osobje v pisarnah kurilnic, progovnih sekcij in signalne sekcije delovni čas od 8 do 12 in od 14 do 18 in ob sobotah od 8 do 12 in od 14 do 17. Ob nedeljah in praznikih se dela po potrebi oziroma po turnusih, katerega izdelajo šefi edinic. Ta odredba velja tudi v celoti za administrativno in komercialno osobje postaj, izvzemši uslužbenecv onih postaj, kjer zahteva služba radi prometa s strankami tudi ob sobotah delovni čas do 18. — Ker se je s to odredbo zopet prizadelo prometno osobje ter se jim je tako podaljšal delovni čas za vsak dan po eno uro in ob sobotah za tri ure, je osrednji odbor Prometne zveze vložil na ministra potrebno intervencijo, da se ta odredba, ki udarja duševne delavce, ukine in da se dela po dosedanjem načinu.

Kongres Internacionale v Monakovem

od 25. — 28. septembra.

Četrtrič po vojni se bodo zbrale krščanske strokovne organizacije posameznih držav na mednarodnem kongresu. Ustanovni kongres v Haagu junija 1920 je bil še poln političnih napetosti in diferenc. Narodi in ljudstva so se predolgo vzdajali v sovraštvu, da bi mogli sedaj naenkrat prijateljsko živeti med seboj. In voditelji strokovnih organizacij, ki so nosili sicer v sebi globoko prepričanje mednarodne solidarnosti, še niso mogli z mirnim očesom opazovati tovariša pri delu.

Bila je težka ura, ko je stopila na plan naša internacionala. Še nekaj mesecev je moralo preteči, da se je sestavilo in sestalo predsedstvo in ustanovilo tajništvo. Od tedaj pa gre stalno navzgor. Kakor veje iz debla, so zrastle strokovne internacionale.

Ko je zboroval drugi kongres v Innsbrucku, jih je bilo že 15. Duhovna enotnost se je dokumentirala s tem, da je kongres postavil in združil mednarodno krščansko strokovno gibanje na skupen socialnogospodarski program. Toda zbor v Innsbrucku se je vršil še v času inflacije, ko so se morale skoro vse strokovne centrale v posameznih državah boriti proti razvrednotenju denarja in proti velikanski brezposelnosti. Tako v tem času ni

moglo vzkliti živo mednarodno sodelovanje.

Leta 1925, ko so zborovali delegati v Luzernu, so bile države, ki so imele najhujše razvrednotenje denarja, že v stadiju okrevanja. Opažati je bilo vsesplošno zboljšanje in duh kongresa, ki se je dovolj očitno razlikoval od kongresa v Haagu in Innsbrucku, ki se je moral pečati s svetovno gospodarsko in socialno politiko, je bilo globoko prepričanje nujne potrebe sodelovanja vseh na skupnem temelju.

Kakšen bo kongres v Monakovem? Je to prvokrat, da se vrši kongres naše internacionale v Nemčiji. Čakamo nanj z najlepšimi nadami.

Nemška kršč. strok. organizacije bodo gotovo sprejele mednarodni kongres z vsem razumevanjem njegovega pomena važnosti.

Kajti vsa vprašanja in problemi, ki so na dnevnem redu kongresa, so pereča dovolj ne samo za krščansko strokovno gibanje, ampak za celotno človeško družbo in zahtevajo rešitve z mednarodnega foruma. Ne moremo razmišljati, ali naj govorimo o koncentraciji v gospodarstvu in o racionalizaciji: ti problemi so se sami postavili na dnevni red. Kaj naj rečemo k temu? Na to bo dal odgovor kongres. In brez dvoma bo ta odgovor pokazal našim strokovnim centralam v strokovni in socialni politiki docela nove smernice. In po te gremo na kongres!

Delavski koledarček.

Naš bo, zato si ga sigurno nabavi!

Naš bo, saj bo odsev vsega našega stremljenja in gledanja na strokovno, kulturno, politično in gospodarsko polje.

Naš bo, saj bo to odsev našega izraza naše boli, našega hotenja in delovanja!

Naš bo, saj bo glasnik novega časa!

Naš bo, saj bo glasnik novega, boljšega človeka!

Naš bo, saj bo skrbel za našo delavsko kulturo!

Naš bo, saj bo govoril o naših delavskih potih, našem delavskem stališču, našem motrenju celotne družbe!

Naš bo, saj ga bo dal naš pokret!

Pa še v mnogem oziru bo naš, zato si ga naročite!

Naročila sprejema »Delavska založba« v Ljubljani, Stari trg 2/I. Izvod stane 10 Din.

Stanovanjska akcija. Francoski — ne naš — parlament razpravlja o zakonskem načrtu o gradbi 260.000 cenenih stanovanj in 60.000 stanovanj s srednjo najemnino. Stroški bodo znašali okrog 11 milijard frankov in bo graditev hiš trajala pet let. In pri nas? Naš oblastni odbor je pričel nekaj, a kaj ko od države ni ne pobude ne denarja. Če bi država vsaj za svoje urade in uradnike zidala pisarne in stanovanjske prostore, bi bilo zelo veliko pomagano. Mesto da bi v Belgradu mislili na bedo ljudstva in jo skušali ublažiti, iščejo osebne koristi, se zmerjajo in — ko to ne pomaga — streljajo. Ljudstvo ti pa čakaj, trpi in umiraj za čast in slavo in žepe drugih.

Pismo iz Sarajeva.

Tam v Bosni zlati...

Naši ljudje niso pred vojno dosti poznali Bosne in Bošnjakov, razen po zgornjem napevu in po ustnem izročilu onih, ki so se tu bojevali leta 1878. Prevat in nove razmere so pognali marsikaterega Slovenca sem, največ pa jih seveda pride po zaslugi militarizma. Tako danes vemo, da v Bosni niso sami »Turki«, ampak da so tu Srbohrvatje, ki so po večini krščanskih ver, le manjšina je muslimanske vere. Bosni prerokujejo še lepo bodočnost. S pomočjo boljše kulture zemlje se bo vzdignil pridelek, bogastva, skrita v zemlji, pa naravnost silijo in pospešujejo industrializacijo. Imeni Foča in Zenica, industrijski središči, sta danes že zelo znani. Država seveda ni naklonjena Bosni tako kot bi Bošnjaki želeli, in posebno muslimanski del obuja z veseljem spomine na pretekle in godrnja na sedanje čase. Posebno Sarajevo toži nad novimi razmerami: centralizem, ki je razbil deželo na pet oblasti, je ponižal prejšnje stolno mesto Bosne na isto stopnjo, na kateri se nahaja tudi vsako drugo najmanjše mesto izmed 33 oblasti. Izgubilo je Sarajevo obenem tudi pomen, ki ga je imelo pod prejšnjo državo kot predstraža za napredovanje nemštva

Nova Kitajska.

Poleg borbe narodne stranke proti domačim zatiralcem ljudstva: vojaškim mogočnejšem, plemstvu, veleposestnikom — pa gre sporedno boj proti inozemskemu imperializmu. Od leta 1860. naprej so bili prisiljeni Kitajci podpisati pogodbe, ki se jih more naprtiti le kakim kolonijam. Od Kitajske so bile odtrgane cele dežele (Korea, Formosa, Indokina), ugodilo se je stremljenjem po samostojnosti deželam v bližini Kitajske (Mongolija, Tibet). V ugodno ležečih obrežnih mestih se je vpstavila naravnost tuja vlada (Šanghai, Honkong, Dairen, Kuang-tsau-van in Tientsin. Pa tudi v notranjosti dežele (v 40 krajih) so obstojale tako zvane koncesije (izhodišča trgovine in oderuštva), kjer so imeli besedo le tuji. Prišla so posojila, vojne odškodnine, za Kitajce skoraj glavni viri dohodkov, pomorska carina in davek na sol je prišel pod kontrolo inozemcev. Noben tuj državljani ne spada pod kitajsko sodstvo, oni so »eksteritorialni«. Le Nemci in Rusi ne spadajo po versajski pogodbi več pod njihove konzule, ampak pod kitajsko sodišča. Pravica, povečati državne dohodke z zvišanjem davkov, se Kitajcem ni priznala, tuje čete so se naha-

jale in se še nahajajo v Pekingu, Tientsinu, Šanghaiju, Tsingtau in Tsianfu; prav tako ob važnih železniških progah. V provinci Šantung z njenimi nacionalnimi svetinjami (rojstni kraj Konfuciusa) so se zasedrali Japonci in ravnaajo s ponosnim kitajskim ljudstvom kot se jim zdi. Kitajec takega postopanja ne prenese in gorje tiranom.

Kitajska noče več biti kolonija.

Dolgo je trajalo, da se je Kitajska začela probujati. Vzrok temu je bilo popolno pomanjkanje nacionalnega čuta v masah kitajskega ljudstva. Tako je bilo še l. 1900 mogoče, da so tuje sile vprizarjale po severu Kitajske pravcate vojske, medtem pa na jugu mirno trgovale. Morda največja med velikimi zaslugami Sun-jat-sena je, da je s svojo stranko in nje široko propagando predramil ljudstvo iz dolgega spanja, tako da je spoznalo tudi tuje pijavke. Svoj največji triumf je slavila njegova stranka 4. januarja 1927, ko je morala celokupna angleška kolonija obenem z angleško posadko in generalnim konzulom pod eskorto kitajskih vojakov in nosačev zapustiti Hankau. Danes so tuje sile pripravljene opustiti del nasilno pridobljenih predprav, a Kitajci se nočejo zadovoljiti več z drobtinami, ampak zahtevajo vso dolžno

vsoto nazaj. Proti enotni volji vsega ljudstva, ki si je v svesti svojih ciljev, so omejene tuje sile le na papirnate proteste, ako sklene danes nacionalna vlada povišanje davkov, ne da bi prej vprašala tuje sile, kakor to zahtevajo izsiljene pogodbe. Celo ko sta si bila sever in jug kot enako močna nasprotnika še v laseh, sta bila vendar enotna, ako je bilo treba odbiti zahteve tujih imperialistov. Anglija je svoje koncesije (mesta z angleškim pravom, lastnimi davki in angleško policijo) v Tientsinu in Hankovu sicer že morala opustiti in misli še resignirati — ne ravno prostovoljno — na ozemlje Vei-hai-vei, kjer ima naseljene kolone. Toda Kitajci zahtevajo sedaj vse več: Hočejo imeti vrnitev vseh koncesij, pripadnost vseh tujcev pod kitajsko sodišča, ukinitvev neenakih pogodb, ukinitvev tuje uprave pomorske carine in davka na sol, umaknitvev tujih čet, pravico svoje carine in davke določevati po lastnih potrebah, skratka: hočejo biti zopet sami gospodarji v domači hiši.

Mišičevje na telesu velikanskega kitajskega naroda je zaplalo, še nekaj gibov in Kitajska bo svobodna, svobodna po svoji duhovno razgibanosti in močni mladini in zavednem, novem ljudstvu.

Westfalija, kos slovenske domovine.

V dneh od 10. do 19. julija so šli nekateri na poučen izlet v Nemčijo. Udeležencev je bilo 30. Ogledali so si Monakovo, Köln ob Renu (Kelmorajna), zlasti razstavo tiska »Pressa« (ki je pod kat. vodstvom), Salzburg itd. 15. julija so poromali na znamenito nemško božjo pot v Kevelaer. Pravijo, da pride tja vsako leto še več ljudi (ca. 800.000), kakor v Lurd na Francoskem. Prišli so na ta dan tudi slovenskih delavci, rudarji iz Westfalije in Holandije. Pozdrav na kolodvoru je bil navdušen. Besedam tamkajšnjega predsednika g. Koncilje je odgovoril g. poslanec Kremžar. Po končanem petju: Lepa naša domovina in Hej Slovani, se je razvila procesija proti baziliki Marije, tolažnice žalostnih. Med potjo so se prepevale slovenske Marijine pesmi. Romarji so obiskali 14 kapelic križevga pota, pri dvanajsti je imel nagovor g. katehet Bonač. Zatem je bila sv. maša s slovenskim petjem v župni cerkvi. — Popoldne ob dveh je bilo zborovanje v prostorni dvorani. Nastopili so mnogi govorniki iz Westfalije, Holandije in Jugoslavije. Prvi so poudarjali zlasti, da nočejo postati suhe veje, marveč da hočejo tudi v tujini ostati zavedni Slovenci ter ohraniti vero, v kateri jih je vzgojila krščanska mati. Izražali so željo, zlasti zastopnik iz Holandije, naj bi se jih domovina spomnila z gmotno pomočjo ter uredila predvsem invalidsko vprašanje. — Poslanec Kremžar je v svojem govoru poudarjal, da je zadeva invalidne že precej napredovala in se bo, kakor upa, tudi ugodno rešila za prizadete, ki težko čakajo. Izseljenci v Nemčiji in Holandiji naj bodo naši in mi hočemo biti njihovi. Govornik se je zahvalil tudi nemškimi duhovnikom, ki delujejo med našimi rojaki nesebično, iz ljubezni do Kristusa in neumrjočih duš. Mnogi izmed njih so zmožni slovenščine, kar je za naše izseljence velike vrednosti. Imena nemških duhovnikov-Slovenecv bodo trajno zapisana v zgodovini slovenskega naroda. — Navzoči so izvajanjem raznih govornikov pazno sledili in prav mnogim so stale solze v očeh. Zborovanje je zaključil g. svetnik Kalan, ki vneto deluje med slovenskimi rudarji-izseljenci, in je naš izletnik ves čas od Mainz do Düsseldorfa zvesto spremljal. Ob 4 popoldne smo imeli v baziliki pete litanije, nakar smo odšli na kolodvor. Izletniki smo se odpeljali v industrijsko mesto Hamborn, kjer smo tudi prenočevali. Naslednji dan zjutraj je bila v dekaniji cerkvi sv. maša zadušnica za št. dekanom Kösterjem, velikim prijateljem tamkajšnjih Slovencev. Govoril je pisatelj g. Meško. Posebno zastopstvo izletnikov mu je položilo venec na grob. Zal, da tesno odmerjen čas ni dopuščal, da bi obiskali rojake v Hambornu na njih domovih in se dalj časa razgovarjali z njimi. Mnogi izmed njih so bili tako veseli govorice iz rodnega kraja, da se kar ločiti niso mogli od nas. Zlasti otroci so nas obsipali z vse polno vpra-

šanji. — G. dekan nam je razkazal vzorno urejeno bolnišnico, katero je sam sezidal in jo sedaj še razširja. Odzvali smo se tudi povabilu rudniškega g. ravnatelja ter si ogledali premogokop in njega naprave. Tam smo tudi jasno videli, s kolikim trpljenjem si služi svoj kruh delavec-rudar. — Popoldne smo odpotovali v Gladbeck, kjer je delokrog g. Tensundra. Že v Hambornu so nas zvečer v dvorani pozdravili otroci slovensko v govoru in pesmi, v Gladbecku pa smo bili kar presenečeni nad njihovim nastopom in petjem. Ni čuda, saj jih g. kaplan Tensundern sam uči slovenščine, jih vzpodbuja, naj bero slovenske knjige in radi govore s starši slovensko. Solze so nam prišle v oči, ko smo čuli ljubeke otroke, kako so zatrjevali svojo ljubezen do domovine, do svojih staršev, in svojo željo, da bi jo že skoraj videli. G. pisatelj Meško jim je naročal, naj bodo hvaležni staršem, ki so jih tako lepo vzgojili in duhovnim voditeljem, ki se toliko trudijo z njimi. G. poslanec Kremžar je omenil tudi skrb dr. Kreka za westfalske Slovence. Spomnil se je dr. Kreka pohvalno tudi tamkajšnji g. župnik Effing. Dejal je, da je bilo pred 20 leti, ko je prišel k njemu na Westfalsko dr. Krek, z namenom, da organizira westfalske Slovence. Obiskala sta slovenske družine, a mogla sta jih dobiti komaj kakih deset, drugi so se poskrili iz sramu, ker so bili tuji. Bilo je tedaj sila težko delo pridobiti Slovence, ki so bili tudi v veliki moralni nevarnosti, ter jih pripeljati zopet h katoliški in narodni zavednosti. Da so Slovenci-izseljenci tako organizirani v društvu sv. Barbare in da je v njih še toliko ljubezni do slov. jezika, ima veliko zaslugo tudi dr. Krek. (Dr. Krek je pisal tedaj slovita: Westfalska pisma.) Govornik je dostavil: **Ako boste komu v domovinu postavili spomenik, postavite ga Kreku.** Veliko zaslug imajo tudi oo. frančiškani, ki so leto za letom posečali westfalske Slovence. Nastopilo je še več govornikov, ki so vsi dajali izraze svojim čustvom nad veselim svidenjem z rojaki v tujini. Zvečer smo bili gostje g. nadžupana v Gladbecku, ki je pristaš centruma, kakor tudi ravnatelj premogokopa v Hambornu. Po večerji smo se odpeljali v Essen, kjer smo se naslednji dan vozili skozi Kruppova podjetja, občudovali razsežne naprave, vzorna stanovanja za delavce in uradništvo. Ogledali smo si tudi veliki dobrodelni ustanovi: Franz Salez. Haus, kjer se vzgaja do 900 manj nadarjenih otrok, in grad Schellenberg, zavetišče za dojenčke (Nemci imajo že sijajno preskrbljeno za delavsko deco. In pri nas?), nato pa se odpeljali v lepi Düsseldorf, kjer smo se srečali z g. generalnim konzulom jugoslovanskim in podkonzulom, ki je Slovenec, pri katerih smo bili gostoljubno sprejeti. Iz Düsseldorfa smo se vrnili ponoči preko Monakovega v Salzburg in domov.

in center velikega niza utrd, ki so zapirale pota na sever. Vse to je minilo in o velikem razvoju v preteklosti pripoveduje le dolga vrsta lepih državnih stavb, ki se vrste pred vsem ob reki Miljacki. Sicer pa vidi tu človek toliko zanimivosti kot nikjer drugje. Tu se namreč srečavata zapad in vzhod, tu se je bil boj med krščanstvom in polmesecem pod vladno poslednjega. Na ulici srečaš največjega gizdalina poleg lenega in Bog ve po čem vse smrdečega muslimana, cigana. Vidiš evropsko žensko, muslimansko bulo ter Srbkinjo v narodni noši. Vidiš staro turško mesto, ki se razprostira na obeh bregovih Miljacke in na bregovih brd. Hiše male, v daljavi vidne kot piščeta, a ne baš prikupne, če stopiš vanje. Obsegajo le par prostorov, v katerih žive številne družine s psi in mačkami. Navadno zadostuje le ena soba, v kateri se kuha, dela in spi. Seveda ne na postelji — v mnogoštevilni golazni. Središče tega dela je baščaršija za magistratom. Zapadno dalje je novo mesto s širokimi ulicami in palačami, ki bi delale čast vsakemu zapadnemu mestu.

Največja stavba v Sarajevu je gotovo vojaški »logor«, ki je dolg okoli 600 m, in v katerem je prostora skoro za vso sarajevsko garnizijo. Najlažji si to reč predstaviš, če zmečeš vse ljubljanske kasarne v eno — s prostorom vred — pa

še nekaj pridaš. Na vseh štirih koncih čuva ta »logor« po en stolp, poleg tega pa se vrsti v pritiščju cele zgradbe vrsta strelnih lin. Logor je največja stavba te vrste v naši državi. Ta logor pa ni edina kasarna.

Druga zanimivost, ki pade takoj v oči, je židovsko pokopališče. Židje v mestu grade že svojo drugo veliko sinagogo, zato tudi niso brez pokopališča. Ob pogledu nanj sem se takoj spomnil na Kristusove besede, ki jih je rekel farizejem: »Ste kot pobeljeni grobovi!« Na vsakem grobu leži namreč velik bel podolgovat kamen in le takoj od vhoda je vrsta grobov s spomeniki po našem načinu in dve veliki grobnici.

Tretja zanimivost je »muslimanska promenada«, ki se razteza za »turškim« delom mesta. Je čisto navadna cesta izven mesta, na kateri pa mrgoli, posebno vsako nedeljo zvečer, muslimanskega sveta. Na obeh straneh se vrste preproste »kafane«, kjer pijejo muslimi kavo, sedeči po travi ali za preprostimi mizicami. Kafane so namreč pod milim nebom in lastniki zgrade le malo barako, kjer ima glavno besedo kuhar. Sarajevo je eno najslavljivejših mest na našem jugu!

Starotrški.

Pridobivajte novih naročnikov!

Spomini so nam prelepi na naše brate in sestre, ki morajo delati v tujini, ker domovina nima zanje mesta in dela. A veseli smo, da je v njih močna katoliška zavest, ki jo utrjuje vernost nemških katolikov, veseli smo pa zlasti, ker so se ohranili zavedne Slovence, ki uživajo spoštovanje in ljubezen pri prijateljskih tujcih. Zato nam je drago, da je prišlo 8. avg. med nas 300 otrok westfalskih Slovencev, ki bodo gostoljubno sprejeti v naši sredi.

Pesnik O. Župančič poje v »Dumic«: — Sin njegov več ne bo jih poznal, ne sanjal o njih! To je: o domačih poljanah! Ne, to ne sme biti! On mora poznati domovino svojega očeta in matere, zato pridite najmlajši iz tujine domov in se nasrkajte domačega zraka in ljubezni in uživajte našo gostoljubnost povsod, kjerkoli boste.

Dobrodošli, dobrodošli! B. S. U.

Naloge sedanjega časa.

Ko so lani prišli westfalski Slovenci v domovino, jih je marsikaj očaralo, nekaj pa tudi razočaralo. V nekem kraju je zelo lepa župna cerkev in so jo westfalski Slovenci zelo hvalili, a domači delavci pa niso niti vedeli, kakšna je njih župna cerkev od znotraj in so jih morali o tem šele poučiti. In vendar je v tistem kraju poleg tisoč delavstva tudi tovarna z več sto delavci, ki so bili svojčas krščansko zavedni. Zato si dovolj jemo sprožiti misel, da je v delavskem kraju, kjer imata oba kaplana po 24 katehetskih ur na teden in še župnik nekaj poleg župniškega dela, nujno potreben še eden ali dva, ki skrbita izključno za dušnopastirsko službo v delavskih revirjih. Taki duhovniki bi se morali prav posebno za tako službo pripravljati. Gradnja cerkve pomeni veliko, a če ne hodi nihče vanjo, pa malo. Treba je predvsem duhovnika, ali pa poseben duhovniški red, ki bo skrbel izključno za delavsko dušnopastirsko vodstvo. Zelo bi potrebovali v delavskih naselbinah tudi ženske redove, ki bi se žrtvovali ubožnim delavskim družinam. Tako: otroška zavetišča, delavska kuhinja itd. Koliko manj nemoralnosti, ki jo očita trdi kapitalist, — ki pa jo ustvarja nemoralni kapitalizem — bi bilo in več verskega življenja, ker bi imeli delavci verski pouk in med seboj ljudi, ki bi delili z njimi bedo, trpljenje in veselje.

Liga »Delo«.

Krekova družina.

Družinam Vič, Ljubljana, Ljubljana-Grad, Moste! V Sneberje gremo skupno! Zbirališče v nedeljo 12. avgusta ob 7 zjutraj v parku pred šentpetersko cerkvijo. To velja za družine Vič, Ljubljana, Ljubljana-Grad, Člani družine Moste se zbirajo ob pol 8 zjutraj pred šolo v Mostah. Tam počakajo člani družin, ki pridejo iz Ljubljane. Od tam gremo skupno v Sneberje. Pridite v čim večjem številu in točno ob navedeni uri!

Krekova družina na Jesenicah priredi v nedeljo 12. avgusta izlet na Ratifovec. Odhod z Jesenic v soboto ob pol 6 zvečer do postaje Soteska (Štanga). Potem gremo takoj na hrib, kjer bo v nedeljo zjutraj sv. maša, nato kratek nagovor. Za člane je udeležba obvezna, povabljen pa je vse krščansko socialistično delavstvo!

Ponovno opozarjamo na plenarno sejo, ki jo sklicuje okrožje viničarskih Krekovih družin, ki se bo vršila v nedeljo 19. avgusta ob 9 dopoldne v društveni dvorani pri Sv. Miklavžu! Pošljite delegate! Vabljeni odbori sosednjih SVZ.

Iz centrale. Vse družine ponovno opozarjamo, da nemudoma poravnajo zaostalo članarino in odpošljejo statistike!

Plenarna seja družin ljubljanske okolice se vrši v četrtek 16. avgusta ob 8 zvečer na Starem trgu 2 v Ljubljani. Pripravite se za takrat! Pripravite poročila! Določite delegate! Pridite sigurno! Takrat je prilika, da izvršite svoje obveznosti napram centrali.

Zbirajte pridno naročnike za naš »Ogenj«! Pošljite nam naslove! Pripravite se že sedaj na razprodajo »Delavskega koledarčka«, razdelite si delo! (»Delavski koledarček« naroči pri »Delavski založbi« v Ljubljani, Stari trg 2, I. nadstr. Stane 10 Din komad.) Na delo! Uspeh ne bo izostal!

VELIK MLADINSKI TABOR

Krekove družine

SNEBERJE-ZADOBROVA

se vrši v nedeljo 12. avgusta v Zadobrovi pri cerkvi sv. Tomaža po sv. maši ob 9 dopoldne. Govorijo delavski govorniki. Pridite v čim večjem številu!

Delavska zveza.

Okrajna Delavska zveza v Ljutomeru je imela 5. avgusta svoj redni občni zbor in sicer na vrtu gostilne g. Vaupotič v Ljutomeru. Viničarjev in drugih delavcev je bilo zbranih veliko število, tako, da je bila udeležba sijajna nad pričakovanje. Občni zbor je vodil predsednik O. D. Z. v Ljutomeru naš tov. Ignacij Lipovec. Poročal je med drugim o bojih, ki jih je organizacija imela, posebej o korakih, ki jih je odbor zavzel pri volitvah v oblastno skupščino. Centralo D. Z. v Ljubljani je zastopal prof. Ivan Prijatelj iz Maribora, kateri je zborovalcem polagal važnost delavske organizacije bodisi strokovne, politične in kulturne. Govornik je želel za svoja utemeljena in poučna izvajanja viharo odobravanje. Tako beležimo viničarji že drugič srečno priliko, da je zopet prišel med nas inteligent, g. profesor in tako smo si ga prisvojili v naša srca. Kot drugi govornik je nastopil naš viničarski obl. poslanec tov. Peter Rozman, ki je razlagal navzočim nov viničarski red v podrobnih določilih. Borbo in zmago so navzoči enodušno odobrili in izjavili zadovoljnost z novim viničarskim redom ter izrekli neomajno zaupanje v Stokovno zvezo viničarjev in njenemu voditelju tov. Petru Rozmanu. Poročila odbora so bila soglasno sprejeta, izvolil se je odbor pod predsedstvom tov. Lipovca. Krasen tri ure trajajoči občni zbor, na katerem se je prodalo samo 60 izvodov »Delavske Pravice« 9. številke je pokazal velik korak naprej v našem pokretu predvsem v zavednosti našega kršč. soc. delavstva ljutomerskih gor. Zivela Delavska zveza!

Sestanek zaupnikov D. Z. v Celju. V nedeljo, dne 5. t. m. ob devetih dopoldne je v prostorih hotela »Beli vol« v Celju zboroval širši sestanek zaupnikov »Delavske zveze za Slovenijo« za celjsko okrožje, katerega je vodil tov. Mihelič. Za načelstvo je poročal tov. Fr. Žužek iz Ljubljane. Po proučitvi splošnega in ožjega političnega položaja so se sklenili važni sklepi, ki jih bo imel izvajati v to svrhu izvoljeni ožji in širši okrožni odbor. — Na sestanku je bila soglasno sprejeta tudi ta-le resolucija:

Celje. Zaupniki »Delavske zveze za Slovenijo« za celjsko okrožje, zbrani na zboru dne 5. avgusta 1928 v Celju, najostreje protestirajo zoper blatenje slovenskega naroda po slovenskem svobodnemiselnem časopisu, katero je doseglo svoj višek z znano bogokletno karikaturo in izjavljajo, da bodo zoper to organizirali smotren boj, ki naj poleg drugih kršč. listov razširi v najširše delavske sloje zlasti krščansko socialistično »Delavsko pravico«.

Tedenske novice.

Iz socialne politike. Na predlog dr. Gosarja se bodo navodila za sestavo upravnih odborov in ravnateljstev Javnih borz dela, ki so bila v pravem nasprotju z uredbo o borzah dela, takoj razveljavila. Enako je na predlog dr. Gosarja minister za soc. politiko nakazal podporo Zvezi uradniških vdov in sirot.

Pri Borzi dela v Ljubljani dobijo delo: moški: 1 delavec za izdelovanje cementnih izdelkov, 6 kotlarjev, 10 kovinostrugarjev, 10 livarjev, 1 mehanik za pisarniške stroje, 15 pleskarjev in črkoslikarjev, 2 mizarja, 1 žagar za venecijanko, 1 sedlar za izdelovanje torbic, 1 kurjač, 2 elektromonterja, 1 tapetnik, 1 čevljar za šivano delo, 1 mlinar, 1 slaščičar, 5 hlapev, 1 vodoinstalat, 5 zidarjev, 1 mlad kuhar, 3 trgovski potniki za razpečavo kuh. predmetov, 18 vajencev. — Ženske: 1 špulerica, 4 pletilke nogavic, 1 kmečka dekla, 1 frizerka, 1 bolničarka, 1 prodajalka slaščic, 1 sobarica, 1 služkinja.

Brezalkoholne sadne pijače. Spisal Josip Priol, izdala »Brezalkoholna produkcija« v Ljubljani, Poljanski nasip 10. Cena broš. 10 Din, vez. 15 Din. Knjižica obravnava na 86 straneh pripravljanje brezalkoholnih sokov v domačem gospodarstvu in večjih obratih.

Dr. Fr. Debevec, spec. za tuberkulozo:

Vrste in oblike jetike.

(Dalje.)

Kaj pa se zgodi, če po zacelitvi prvotnega bolezenskega ognjišča kužne klice na novo pridejo v telo? Nastane dvojne možnosti: a) Izostane sleherni vidnejša bolezenska sprememba. Telo je odporno; po prenehanju prvotnega okuženja si je kužne znanke dobro zapomnilo ter organiziralo posebno policijo (v obliki raznih celic ter kemičnih snovi), ki stalno patroljira po krvi in organih ter takoj obkoli utihotapljenе bacile. b) Na mestu udara (zlasti v pljučih) nastane novo, sveže bolezensko žarišče. Nedovoljna obramba ni mogla več v kali zlomiti moči kužnih klic, vsled česar je nastalo vnetje večjega ali manjšega obsega. Morda se organizmu z naknadnimi rezervami v boj poklicanih celic in kemičnih snovi še posreči bojišče, požar omejit. V tem slučaju se bojno polje očisti, odvečne snovi izkašljajo ali prsrkajo v telo, bojne poljane pa končno prerastejo s trpežno vezno tkanino. Če se je pa — znak posebno hudih bojev! — obolelo, vneto mesto močno ognjilo, razpadlo, potem ostane trajna luknja, kaverna, katera se pač mnogo težje stisne in preraste.

Vsi ti pod točko B) naštetih pojavi tvorijo potek jetičnih obolenj, spadajočih v četrto skupino, ki torej obsega obolenja vsled ponovnih okuženj. Kako jih spoznamo pri bolniku? Ta vrsta tbc-obolenja nastane nenadoma. V cvetočem zdravju se naenkrat pojavi vročica, glavobol, kašelj, znojenje, zbadanje. Bolnik in njegova okolica pravi: Španska bolezen je. — Navadno po nekaj dneh ali tednih vsa ataka zgine. Občutek zdravja se povrne. Prizadeti je že zdavnaj pozabil na nekdanjo bolezen, ko se nenadoma zopet tkzv. »španska« povrne. Preiščemo natančno pljuča: že je kaverna v njih.

Potek te vrste jetike je posebno zločest, ker se bolezen širi iz ene dušnikove veje v drugo, iz ene pljučne lopute v naslednjo. Človek se počuti zdravega, gre malo v hribe, na daljši sprehod, globlje

sopje: in že ima novo ognjišče. Z globokim udihavanjem so bili iz nekdanjih napol zaceljenih kužnih gnezd utihotapljeni bacili, ki izzovejo na drugem mestu novo težko vnetje.

Čez hribe in doline...

Celje. Vsem članom Jugosl. strokovne zveze, Delavske zveze in Krekove mladine v vednost in ravnanje! Okrožno tajništvo Jugoslovanske strokovne zveze se je preselilo iz dosedanjih prostorov pri Belem volu v nove prostore Orlovskega doma v Celju, Samostanska ulica. Prejšnji vhod pri Belem volu je zaprt, ker je Orlovski dom ločen od Belega vola z zidom. Vhod je kot smo že označili skozi Samostansko ulico, kjer leži novi Orlovski dom ravno nasproti starega okr. sodišča (Kreisgericht). Pozneje spremljamo bivališča tajništva JSZ v Celju, sporočimo vsem potom časopisja pravočasno! Tajništvo se nahaja sedaj nad nekdanjo dvorano, ki je v zdajšnjem Orlovskem domu preurejena v telovadnico.

Hudajama. Na separaciji je nek paznik, kateri ravna z delavci kot se mu pač zljubi, vpije nad njimi kot nad živino. Dogodilo se je, da je nekdo pustil dva šihla in ni šel na delo. Tretji dan pride dotični na delo, paznik pa začne nad njim vpiti zaradi opušenih šihlov, nakar mu je dal še dva dneva dopusta, tako da je bil delavec ob štiri šihle. Ali je obratno vodstvo poverilo dotičnemu pazniku to nalogo, da sme delati tako na svojo pest?

Sv. Peter pri Mariboru. Tukajšnja skupina viničarjev priredi ob priliki viničarskega tabora 12. avgusta ob 2 popoldne na vrtu gostilne g. Sandeja lepo ljudsko igro »Lovski tat«. Vstopnina 3 Din. Tovariši viničarji, udeležite se našega tabora in prireditve; ne bo vam žal! — Odbor.

Studenci pri Mariboru. Slov. kat. izobraževalno društvo v Studencih pri Mariboru slavi letos svojo 25. letnico obstoja. V sporazumu s Prosvetno zvezo v Mariboru se vrši ta društveni jubilej

združen s 700 letnico lavantinske škofije v nedeljo 2. septembra 1928 ob vsakem vremenu. Ze danes vabimo vsa bratska društva, da se te proslave udeležijo, če le mogoče z zastavami in naj blagovolijo eventuelne svoje prireditve na ta dan odložiti na poznejši čas. Natančni spored te proslave bomo pravočasno javili.

»Splošna razorožitev«.

Strahotne številke. Zveza narodov je izdala statistiko o vsotah, ki jih izdajajo države za oboroževanje. Preiskali so se budžeti, oziroma računski zaključki 25 držav. Ugotovilo se je, da skoro v vseh državah stroški za oboroževanje rapidno rastejo. Le Nemčija, Avstrija, Nizozemska in še pet drugih držav so jih znatno znižali.

Združene države severne Amerike so pomnožile izdatke za oboroževanje od leta 1913. do danes za 124 odstotkov, Anglija za 65 odstotkov, Italija za 15 odstotkov, Japonska za celih 264 odstotkov! Amerika, ki je proti zunanjim sovražnikom skoro popolnoma zaščiten, izdaja torej danes polovico več za oboroževanje kot pred svetovno vojno.

V dolarjih je razmerje sledeče: Amerika je trošila pred vojno 1914-18 za oboroževanje 240 milijonov dolarjev, danes 580 milijonov, Anglija 355 milijonov, danes 509 milijonov; Italija 125 milijonov, danes 182 milijonov dolarjev. 82 odstotkov vseh izdatkov svojega budžeta izdaja Amerika za odplačevanje dolgov prejšnjih vojsk in za pripravljanje nove, leta 1913. pa je ta procent znašal samo 68.

Državniki pa govorijo govore, polne najodkritosrčnejše in globokoobčutene miroljubnosti!

Vse za mir. Kontreadmiral ameriškega brodogradnje Moffer je izjavil, da je potrebno 759 novih aeroplanov za pet novih aerostatičnih ladij. To je potrebno poleg 1000 aeroplanov, katere namerava Amerika zgraditi v petih letih.

Za kratek čas.

Ni čuda. »Zdravila sama vam ne bodo nič koristila,« je rekel zdravnik nekemu bolniku, »pač pa morate popolnoma spremeniti vsakdanje življenje. Pojdite v miren kraj na deželo, hodite zjutraj zgodaj spat, pijte dosti mleka in kadite samo po eno cigaro na dan.« — Čez mesec dni je bolnik zopet prišel k zdravniku. Bil je popolnoma spremenjen in zdravje mu je bilo brati raz oči. Zdravnik je bil zelo zadovoljen z njim. »Da, gospod doktor, vaš nasvet je bil izvrsten. Hodil sem zgodaj k počitku in se v vsem ravnal po vašem nasvetu. Samo toliko vam rečem, da me je spočetka cigara, katero ste mi predpisali, skoraj zadušila. Ni nobena šala v mojih letih se vaditi kajenju.«

»Odkritosrčen dečko. Mati:« »V omari so bili trije kosi ptice. Mirko, kako je to, da sta sedaj samo dva kosa?« — Mirko: »Bilo je tako tema, da onih dveh kosov nisem videl.«

Napačno sočutje. Mati je pripovedovala sinku o trpljenju prvih kristjanov. Da bi fant bolje razumel, kar mu je povedala, ga je peljala v nedeljo v galerijo, kjer je bila umetniško dovršena slika, ki je predstavljala, kako so divje zveri trgale uboge mučenike. Dečko je sliko nekaj časa motril, nato pa pričel na ves glas jokati. Ko je mati videla, kako je slika sinka presunila, ga je pričela tolažiti, toda brez uspeha. »Mama, mama,« je stopal ter kazal na sliko, »poglejte, tam v kotu stoji mlad lev, ki ni nič dobil.«

»Ne, obraza si pa že ne pustim umiti,« je kričal Francek ter se na vse pretege branil. — »O ti grdoba ti,« ga je kregala stara mati. »Ko sem jaz bila majhna deklica, sem si vedno rada obraz umivala.« — »Pa sedaj pogledajte, kakšen je od samega umivanja,« se je odrezal Francek.

Vsak somišljenik naj bo tudi član in odjemalec

I. DELAVSKEGA KONZUMNEGA DRUŠTVA V LJUBLJANI

ki oddaja članom blago po najnižjih cenah, poleg tega pa daje še 3% popust!

Poslovalnice, ki sprejemajo prijave so:

1. Ljubljana, Kongresni trg 2,
2. Dunajska cesta 38,
3. Zaloška cesta 15,
4. Celovška cesta 57,
5. Vič-Glince, Tržaška cesta 11,
6. Devica Marija v Polju,

7. Medvode-Svetlje,
8. Škofja Loka,
9. Kranj,
10. Križ,
11. Tržič,
12. Struge,

13. Semič,
14. Sv. Križ pri Kostanjevici,
15. Bloke-Nova vas,
16. Trbovlje 2, stara,
17. Trbovlje-Vode, nova,
18. Rajhenburg,

19. Rajhenburg-Senovo,
20. Poljčane,
21. Makole,
22. Ruše št. 78, stara,
23. Ruše št. 55, nova,
24. Brezno,

25. Čušanj,
26. Prevalje,
27. Mežica,
28. Črna.

Slavko Savinšek:

32

Milica otrok bolesti.

Mati samo za hip pogledajo v sobo, pa se brz umaknejo, da ne motijo svetosti ljubezni. Zunaj v kuhinji pa pokleknejo na stol pred Križanega, dvignejo roki in vroče solze jim polze po licu, vzdihli nosijo gorečo prošnjo tja v kot k Križanemu Jezusu.

V izbi pa se zopet odpro Miličine oči in zustrme v dragega. A zdaj so tako udane, tako blažene, tako globoke...

»O, Milica, ali mi moreš odpustiti? Nisem vzdržal, nisem čakal Tvojega odgovora! Preveč je žgalo hrepenenje... Zdaj sem tu, Milica, in ne grem, dokler mi ne rečeš: odpuščam ti!« šepeta mladi mož Milici, še vedno klečeč ob njeni postelji in poljubuje blede ročice.

»Moji dragi, moj dragi, kaj naj ti odpustim? Ljubim te, ljubim te! Zdaj je dobro, zdaj si pri meni!« odgovarja Milica poltiho in boža s prosto roko dragega po laseh, po očeh, po teh zvestih očeh...

Zunaj pa v vroči poldan vriska solnčna luč in sili, sili, da predre zavese na oknih. Zunaj pali luč, a tu notri pri Milici greje polmrak in boža, boža tako mehko, tako mehko...

Enajsto poglavje.

Zopet se je vzpelo upanje v srcu Miličinem, kakor mavrica nad zemljo je zakraljevalo, da je sijalo skozi njo in se razlivalo od nje v vse, ki so bili ž njo. Svidenje z Mirkom, veselo svidenje je zopet zgradilo vse ono, kar se je bilo podrlo ob pismu očetu, in je rastle zdaj da se je Milici vrtelo od nebotične višine, ki jo je vanjo zapeljalo. Jutro po Mirkovem odhodu okna niso smela biti več zagrnjena. Solnce je moralo sijati Milici na posteljo, da so se napile svetlobe njene oči, da se je

navrskala njena duša v žarkih in zlatih pramenih, ki so se lovili po izbi in se zdaj zdaj zaprašili Milici v obraz, v oči, v lase.

O, saj so bili tudi v Milici zlati prameni, ki so ostali od soja ljubih oči Mirkovih, ki so trepetali v njeni duši in se vsipali iz nje kakor solnčni po izbi. Bratci, jim je pravila Milica solnčnim žarkom, božala njihovo zlato na odeji in držala belo ročico mednje, da so sijali skozi, da je bila vsa prozorna in zlata, vsa rožnata, kakor je bilo rožnato veselje v Miličinem srcu.

Zdaj je Mirkova zaročenka! Ni prej odnehal, dokler mu ni obljubila, poskusiti vse, da ozdravi vsaj toliko, da bo mogla ž njim pred oltar, v njegov dom, kjer bo sreča samote v dveh storila svoje.

Milica je bolje poznala sebe ko Mirko. Vedela je, da zdravnik ni tjavendan govoril, da zanjo ni pomoči. Ali vseeno je tudi ona upala, da se vsaj za čas ustavi napredovanje bolezni; če pa to ne, se ji bo pa v veliki sreči morda duša razživelata tako in bo slabotno telo v neizmerni ljubezni tako preporno svetlobe, da bo v trenutku zgorelo in razpadlo v smrt. Te milosti je prosila Milica zdaj Boga, ako ji že noče podariti vsaj začasnega ozdravljenja. Samo leto dni sreče, kakor zarja večerna sladke sreče je prosila Milica Boga zase in za Mirka, potem pa rada, rada vzame slovo in hitro ugasne. Hitro da ne bo Mirko gledal njenega trpljenja, njene muke, da mu ne bo krvavelo srce ob daljšem propadanju njene lepote. O, samo eno samo leto sreče! Saj je to tako malo v njenem življenju, še manj v teku svetov! In niti eno sekundo ne Bogu, ki je večen!

Kakor bi bil Bog uslišal Miličino prošnjo, se ji je moč hitro vračala. Teden dni po Mirkovem obisku jo je njegovo pismo dvignilo iz postelje in par dni potem jo je materina skrb za kruh, za družino spet peljala v službo. Zdravnik je sicer svaril dekle, naj se ne prenaagli, naj ne precenjuje svojih moči, pa ni odnehala. Čeprav ji je vedno ponavljal eno: srce, srce je preveč bolno, gospodična, pazite nanj!

Ah, je odgovarjala Miličina misel, kaj ti veš o mojem srcu, doktor! Moje srce je zdravo, saj je Mirko v njem! Odkar mi je bil ob postelji na kolenih govoril o svoji ljubezni, je moje srce zopet zdravje samo, je sama moč v njem in sama sreča! Tako je pelo v Milici, in res se je videlo, kakor da je Mirkova ljubezen čudodelna. Z nekakšno lahkoto je Milica vršila službo, doma še tuintam mogla pomagati materi, sestricam pri učenju za šolo in še je bilo časa za nemo pogovarjanje z očetom in za odgovore Mirkovim pismom.

Tako se je videlo, da upanje Milice to pot ni varalo. Mirko je vedno česče pisal o poroki, vedno več je vedel povedati o pripravah za novi dom, o uspehih v trgovini. Vse je pripisoval Miličini očem, ki mu vsa podjetja v srečo vodijo.

Tako visoko je zrastle upanje v Milici, da se je domislila še novega, še višjega. Zopet naj poskusi ozdraviti nogi. Morda se je pa le dobri doktor zmotil tedaj, ko je Mirku pripovedoval o nevarnosti za Miličino življenje? Seveda se je zmotil; saj kaže okrevanje Miličino samo, da se je urezal! Tupatam je res Milico obšlo čudno čuvstvo, nekaka slabost, da jo je stisnilo v prsih, ji sapo zaprlo, da se je srce na mah splašilo in ji vrglo vso kri v glavo, ali to so bile brzkonke posledice zadnje bolezni in ne more biti kaj posebno hudega. Srce? Kaj vse vedo zdravniki, pa se zmotijo! In o jetiki ter bolnem drobovju je zopet pravil oni drugi zdravnik. Ničesar ne čuti Milica. Sicer semtertja malo pokašljuje, ali to se je tudi prej godilo. Pa ni zdaj ne hušje, ne slabše!

In kako lahko dela zdaj Milica v pisarni! Zjutraj na vse zgodaj ji prinese sluga Mirkovo pismo. In iz pisma se razlije vanjo kakor mlado jutro iz noči v dan, svetlo upanje požene vsak dan znova iz Mirkovih besedi. Vse dopoldne ji je pismo trdna opora, popoldne in zvečer pa je zopet upanje na novo pismo prihodnjega dne tu. Tako gre dan za dnem. Vsak dan enako, vsak dan močnejše, vsak dan bolj visoko!